

21.1.2025

Vaaliohje**1 Yleistä**

Demokratian edistäminen on yhteiskuntamme peruspilari, joka varmistaa kansalaisten äänen kuulumisen ja luo perustan oikeudenmukaiselle päätöksenteolle. Hyvän hallintotavan periaatteiden mukaisesti on yhtä tärkeää varmistaa, että tämä prosessi on tasapuolinen ja puolueeton.

Tämän ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että kaikki ehdokkaat ja puolueet saavat aluevaaleissa sekä muissa vaaleissa tasapuolisen kohtelun ja että julkiset resurssit käytetään vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti. Ohje on tarkoitettu Satakunnan hyvinvointialueen työntekijöille ja viranhaltijoille.

2 Vaalikampanjointi työroolissa tai luottamushenkilönä

Suomalaisen demokratian kannalta on tärkeää, että ehdokkaina on kansalaisia kaikilta eri elämän ja ammattialoilta. On siis rikkaus, että ehdokkaina on sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluissa työskenteleviä ihmisiä. Hyvinvointialueen työntekijöiden/viranhaltijoiden ollessa vaaliehdokkaana tulee kuitenkin huomioida, että työroolissa ja työpaikalla ei voi tehdä vaalikampanjointia.

Pidäthän kampanjoidessasi osaltasi huolta, että ehdokkuus ja hyvinvointialueen edustaminen pysyvät erillään.

Luottamushenkilö

Kun luottamushenkilö osallistuu julkiseen keskusteluun, on hänen hyvinvointialueen luottamushenkilön näkökulmasta noudatettava viestinnän yhteisiä pelisääntöjä. Satakunnan hyvinvointialueen hyvään hallintotapaan kuuluu, että hyvinvointialueen luottamushenkilöt edistävät hyvinvointialueen etua yleisen edun mukaisesti, eivätkä siinä roolissa tavoittele omaa etua.

Kuitenkin ehdokkaan roolissa jokainen luultavasti tavoittelee omaa vaalimenestystään, ja siksi roolien eriyttäminen on oleellista. Yleisön on voitava erottaa viestinnästä, milloin ehdokas kampanjoi ja esittää mielipiteitään tai tietojaan yksityishenkilönä, ja milloin tämä edustaa viestinnällään hyvinvointialuetta.

Luottamushenkilöiden tietojensaantioikeus on muita ehdokkaita koskevaa tietojensaantioikeutta laajempi. Luottamushenkilöt saavat julkisuuslain myötä tehtäviensä hoitamiseen paljon tietoa ja käyvät luottamuksellisia keskusteluja suljetuissa kokouksissa, jota ei ole lupa käyttää hyväkseen osana vaalityötä.

Kaikkia asioita ei voida käsitellä avoimesti ja julkisesti. Vaikka päätökset ovatkin julkisia, niiden käsittely yksityiskohtineen ei sitä ole eikä luottamushenkilö saa käyttää tietojensaantioikeuttaan väärin.

Luottamushenkilö on toimessaan rikosoikeudellisessa virkavastuussa ja kaikkiin salassa pidettäviin tietoihin liittyvä vaitiolovelvollisuus sekä hyväksikäyttökielto, joista rikoslaissa säädetään rangaistus.

Työntekijä

Työnantaja ei linjaa työntekijöiden osallistumisesta tilaisuuksiin yksityishenkilönä vapaa-ajallaan. Työroolissa tapahtuvan osallistumisen osalta ohjeistus on, että hyvinvointialueen työntekijä ei osallistu myöhemmin kuin kahta kuukautta ennen vaalipäivää vaalilain tarkoittamien yleisten valtakunnallisten vaalien (aluevaalit, eduskuntavaalit, presidentinvaalit, kuntavaalit ja europarlamenttivaalit) ehdokkaiden tai yksittäisten puolueiden tilaisuuksiin.

Samana aikana hyvinvointialueen työntekijä ei työroolissa lähtökohtaisesti anna haastatteluja puoluelehdistölle tai muille poliittisille julkaisuille.

Tarvittaessa ylin viranhaltijajohto voi harkintansa mukaan edustaa koko hyvinvointialuetta vaalitalaisuuksissa.

3 Hyvinvointialueen vaaleja koskeva viestintä

Hyvinvointialueen viestinnän yleinen vaaleja koskeva linjaus on puolueettomuus. Viestintä on linjassa Oikeusministeriön ohjeistuksen kanssa ja keskittyy hyvinvointialueilla erityisesti yleiseen informaatioon siitä, mihin asioihin aluevaaleissa äänestämällä voi vaikuttaa.

Viestinnän keinoin pyritään parantamaan äänestysaktiivisuutta aluevaaleissa. Viestinnällä pyritään lisäksi vahvistamaan asukkaiden tietopohjaa hyvinvointialueiden toiminnasta.

Hyvinvointialueen viestinnän puolueettomana tehtävänä on aina välittää oikeaa sekä ajantasaista tietoa hyvinvointialueen palveluista, päätöksistä ja vaikuttamismahdollisuuksista sekä tukea strategian toteuttamista. Tätä koskevat velvoitteet ja säännökset löytyvät esimerkiksi hyvinvointialuelaista, julkisuuslaista ja hallintolaista sekä hyvinvointialueen omasta hallintotavasta ja viestintäohjeista. Nämä vaatimukset vaikuttavat myös luottamushenkilöiden vaalityöhön.

4 Ehdokkaiden ja puolueiden rahallinen tukeminen

Satakunnan hyvinvointialue ei tue ehdokkaita eikä puolueita rahallisesti.

Hyvinvointialueesta annetun lain 27 §:n mukaan valtuustoryhmien toimintaedellytysten parantamiseksi hyvinvointialue voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa sekä toimenpiteitä, joilla valtuustoryhmät edistävät hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Aluevaltuustoryhmien tukeminen ja siihen liittyvät ohjeistukset valtuustoryhmätuen käytöstä vaalien läheisyydessä ohjeistetaan aluevaltuustoryhmille erikseen. Ryhmärahan käytöstä tulee pidättäytyä seuraavilta osin: yleisömainonta, -materiaalit ja -tapaamiset.

5 Hyvinvointialueen tilojen ja viestintävälineiden käyttäminen vaalikampanjointiin

Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden on tärkeää näyttäytyä ennen kaikkea neutraaleina toimijoina, minkä vuoksi ne soveltuvat toimintansa luonteesta johtuen huonosti vaalikampanjointiin. Tämä koskee niin hyvinvointialueen tiloja kuin toimintoja. Tämän vuoksi hyvinvointialueen tilojen ja viestintävälineiden käyttö vaalikampanjointiin ei ole mahdollista. Näitä ovat myös sähköpostijärjestelmä ja erilaiset jakelulistat sekä työhön liittyvät sosiaalisen median tilit.

Hyvinvointialue ei anna eikä vuokraa hyvinvointialueen tiloja puolueiden tai ehdokkaiden vaalitulaisuuksia varten. Poikkeuksen tilojen käyttöön muodostavat sellaiset vaalipaneelit, joissa eri puolueiden edustajat ovat tasapuolisesti esillä.

Hyvinvointialueen tiloissa ei voi jakaa, asettaa jaettavaksi eikä kiinnittää seinille tai ilmoitustauluille poliittisia ilmoituksia tai mainoksia tai kiinnittää niitä esimerkiksi hyvinvointialueen käytössä oleviin ajoneuvoihin. Poliittisia mainoksia ei voi jakaa myöskään pihalla kiinteistöjen sisäänkäyntien välittömässä läheisyydessä työntekijöille tai asiakkaille. Työympäristön tulee olla neutraali ja kaikille työntekijöille turvallinen.

Hyvinvointialueen viestintämateriaalia ei voida tekijänoikeudellisista syistä sekä puolueettomuuden periaatteen vuoksi luovuttaa vaalimainontaan.

6 Työasu ja vaalikampanjointi

Hyvinvointialueen työvaatteita voi käyttää ehdokaskuvauksissa ainoastaan siten, että ne eivät ole tunnistettavissa kyseisen organisaation työvaatteiksi. Pelastustoimen virkapukua ei saa lainkaan käyttää vaalikuvauksissa, vaikka kuvasta ei tunnistaisikaan organisaatiota. Tunnistettavat kaulanauhat,

henkilöstökortit jne. tulee jättää pois vaalikuvista. Työasuihin ei saa kiinnittää vaalitunnuksia tai -numeroita.

7 Lopuksi

Suomen perustuslaissa turvattu kansalaisten sananvapaus on myös työntekijöiden ja viranhaltijoiden oikeus. Tätä oikeutta toteutettaessa on kuitenkin otettava huomioon, että hyvinvointialue tiloineen ja välineineen ovat poliittisesti sitoutumatonta aluetta. Hyvinvointialue ei organisaationa voi profiloitua mihinkään puolueeseen henkilöstönsä kautta.

Korjaa ja oikaise mahdollisuuksien mukaan, jos kohtaat väärää tietoa julkisuudessa. Disinformaatio voi olla vakava uhka hyvinvointialueelle. Virheellinen tieto voi vääristää demokraattista keskustelua sekä manipuloida ja vaikeuttaa hyvinvointialueen asukkaiden elämää ja kykyä äänestää oikean tiedon valossa. Kampajoissa saattaa toisinaan esiintyä tehokeinoina esimerkiksi tyrmistyttämistä ja pelottelua, jotka voivat haitata yhteiskuntaa. Vältä jakamasta tällaisia viestejä hyvinvointialueen toimintaan liittyen.

Mieti ja harkitse osaltasi, miten voit varmistaa oikean tiedon jakamisen ja levittämisen vaalikampanjoinninkin aikana.